

1
9
4
6

—
1
9
5
5

Genopbygning efter krigen

Aktieselskabet
Landbobanken i Skive

Salling Bank

Kontortid: 9–12 og 13½–16½ . Lørdag 9–13 . Tlf. 700 . 3 Linier
Postgirokonto 5631 . Telegramadresse: Landbobanken

Penge modtages til Forrentning . Udlaan og Kasse-
kreditter ydes samt alle øvrige Bankforretninger
udføres . Boxer udlejes

Kontor i Roslev . Telefon Roslev 54

Kontor i Stoholm . Telefon Stoholm 90

Salling Banks ekspeditionslokale midt i 1950'erne. Til højre ses fuldmægtig Th. Nielsen.

Danmark

1946: Der er stor social uro og mange strejker. Folketingets flertal ønsker ikke Sydslesvig tilbage til Danmark, selvom der er stor tilgang til den dansksindede Sydslesvigsk Vælgerforening.

Der gennemføres en engangsskat og formuestigningsafgift for at opsuge likviditet.

1947: Kong Christian den 10. dør, og efterfølges af kong Frederik den 9. Statsminister Knud Kristensen mener ”som privatmand”, at Sydslesvig skal have mulighed for på et senere tidspunkt at holde folkeafstemning om områdets tilhørsforhold. Statsministeren fældes ved en mistillidsafstemning. Ved folketingsvalget vinder Socialdemokratiet 9 mandater - samme antal som kommunisterne taber. Venstre vinder 11 mandater, de konservative taber 9. Socialdemokratiet danner en mindretalsregering med Hans Hedtoft som statsminister.

1948: Regeringen fører en stram afgiftspolitik. Danmark tiltræder Marshall-planen. Fodboldtipningen indføres. Undervisningsminister Hartvig Frischs retskrivningsreform vedtages: å erstatter aa.

1949: Danmark indtræder i NATO. Radikale, DKP og hovedparten af Dansk Retsforbund stemmer imod. Danmark følger England og devaluerer med 30% i forhold til dollar.

1950: Koreakrigen udbryder den 25. juni. Råvarepriserne stiger, og det forøger Danmarks økonomiske problemer. Regeringens forslag om afgiftsforhøjelser og importregulering kan ikke samle flertal, og der udskrives folketingsvalg. Ved valget vinder de konservative 10 mandater og Retsforbundet 6, mens Venstre taber 10. Hans Hedtoft danner på ny regering. Regeringen væltes halvanden måned senere på spørgsmålet om, hvornår smørrationeringen skal ophæves. Venstre og konservative danner en mindretalsregering med Erik Eriksen som statsminister.

1951: Endnu en økonomisk ”pakke” gennemføres, suppleret med prisstop på visse fødevarer og pris- og avancekontrol.

1952: Nordisk Råd oprettes. Der indføres pasfrihed mellem de nordiske lande. Kafferationeringen ophæves.

1953: Ved en folkeafstemning den 28. maj vedtages en ny grundlov. Landstinget afskaffes, der indføres folkeafstemninger, hvis mindst en trediedel af Folketingets medlemmer forlanger det. Tronfølgen ændres, så kvinder får arveret (efter evt. sønner). Det gør prinsesse Margrethe til tronfølger i stedet for hendes onkel, prins Knud. Ved det efterfølgende valg går Socialdemokratiet så meget frem, at Hans Hedtoft kan danne en socialdemokratisk mindretalsregering.

1954: Nye regeringsindgreb i økonomien for at begrænse handelsunderskuddet. De billige statslån til boligbyggeri forsvinder. Alt i alt vil regeringen ”opsuge” 1,5 milliard i købekraft over halvandet år.

1955: Statsminister Hans Hedtoft dør og efterfølges af H.C. Hansen. Flere økonomiske indgreb: Der indføres omsætningsafgift på visse varer, bl.a. tøj, og afgiftskruen drejes endnu engang. Regeringen og de radikale får støtte fra venstremanden, tidligere finansminister Thorkild Kristensen, der stemmer modsat sine partifæller.

Skiveegnen 1946-1955

Årene indtil 1950 prægedes stadig af krigens eftervirkninger. Det kneb med at skaffe brændsel, råstoffer m.m., og der var god brug for mange hænder i tørvemoserne og i brunkullene i Sdr. Resen, der blev fundet i 1946.

Efter Danmarks tiltrædelse af Marshallplanen i 1948 fik landbruget tilført store tilskud, som bl.a. blev anvendt til at købe maskiner for. Fergusontraktoren blev symbol på en udvikling, der fra begyndelsen af 1950'erne i hastigt tempo erstattede heste og håndkraft med motorer og maskiner.

Egnen tog endnu et skridt ind i den elektriske tidsalder. De små land-elværker blev nedlagt, og jævnstrømmen blev erstattet med vekselstrøm overalt. Landboerne gik sammen og oprettede andelsfrysehuse. Næste skridt blev køleskabet i det nye hus. De første typehuse blev udviklet af Jens M. Hansen i Nr. Søby.

I 1951 fik Skive en radiostation, der transmitterede det nye Program 2, og året efter kunne egnens beboere som de første i Jylland opleve det nye fjernsyn ved en demonstration på Hotel Royal.

På landet begyndte de små skoler at forsvinde til fordel for nye centralskoler, der kunne tilbyde præliminær- eller realeksamen. De nye skoler skulle bruge mange lærere, og det var en af grundene til, at Skive i 1952 fik et seminarium.

Skive begyndte at gennemføre de store byudviklingsplaner. I 1950 blev Skives areal tredoblet ved "indlemmelsen" af Skive søndre landsogn m.m., og samme år gik arbejdet med at flytte banerne og banegårdene i gang. I første omgang koncentrerede man sig om jordarbejderne, der kunne laves i etaper, for at skabe så meget arbejde som muligt til de mange arbejdsløse, som egnen fik i begyndelsen af 1950'erne.

Brunkulseventyret i Sdr. Resen

Tørveproduktionen fik et nyt opsving under krigen, hvor kul og olie i de små mængder, de kunne skaffes, blev forbeholdt livsvigtige formål. Moserne i f.eks. Rønbjerg og Ejssing sydede af liv, når flere hundrede tørvearbejdere producerede i millionvis af tørv.

Egnens undergrund gemte også på andet, der kunne brændes. En kold januardag lige efter krigens afslutning var Ejner Rosgaard i gang med at dræne en mark hos gårdejer Ulrich Pedersen i Sdr. Resen. Under gravningen stødte han på noget hårdt, som han mente måtte være brunkul. Området blev undersøgt, og det viste sig, at det indeholdt endog meget fine brunkul med bedre brændværdi end brunkullene fra det største brunkulsområde i Søby ved Herning.

Ulrich Pedersen indgik en kontrakt med fabrikant Alfred Balle Pedersen, Herning, hvorefter han skulle have en krone pr. ton brunkul, der blev gravet.

Den 15. marts 1946 begyndte gravningen af brunkul i Sdr. Resen. Ret hurtigt blev andre gårde i området købt af brunkulsfabrikanter, og snart var flere fabrikanter i gang med at grave. På højdepunktet var der beskæftiget ca. 100 arbejdere, der arbejdede på jord fra otte gårde.

*Brunkullene i Sønder Resen blev læsset på tipvognstog og kørt til sortering efter størrelse.
Foto ca. 1950.*

Mange arbejdere byggede primitive skure og hytter uden for Sdr. Resen by. Her fandtes også en kantine og KFUM-hjem, hvor arbejderne kunne spise og tilbringe fritiden uden alkohol. Når arbejderne nøjedes med de primitive forhold, skyldtes det, at ingen vidste, hvor længe brunkulseventyret ville vare.

I midten af 1950'erne, hvor importen af kul og olie var blevet normal igen, trappedes gravningen af brunkul ned. Det sidste firma, Chr. Sørensen i Ågården, standsede produktionen i december 1960.

I 1960'erne blev store dele af brunkulslejerne jævnet ud og beplantet. Området ved Karup Å ligger i dag hen som en naturpark, hvor nogle af de gamle brunkulsgrave er blevet til søer.

Fergusontraktoren

I 1947 meddelte den amerikanske udenrigsminister George Marshall, at USA ville give store tilskud til genopbygning af den europæiske økonomi. Marshallhjælpen skulle løbe over 4 år, og programmet for pengenes fordeling skulle være færdigudarbejdet inden juli 1952. Hjælpen blev formidlet gennem OEEC (Organization for European Econo-

Den nye Ferguson-traktor på Bakkegården i Gammelstrup ca. 1955.

mic Cooperation). Danmark fik 1,4 milliarder kr., hvoraf landbruget fik 370 mill. kr. Pengene blev først og fremmest anvendt til indkøb af oliekgager, korn, traktorer, maskiner og brændstof, men andre ting kunne også lade sig gøre: I 1954 fik Salling Landboforening f.eks. et forsøgstærskværk finansieret af Marshall-midlerne.

De små, grå fergusontraktorer blev om noget symbol på Marshall-hjælpen. Med dem trængte mekaniseringen for alvor ind i landbruget og vendte op og ned på hele den traditionelle måde at drive landbrug på. I mange tilfælde blev mekaniseringen også et farvel til det store folkehold på landet.

De første traktorer på egnen blev anskaffet af nogle af de største landbrug. Et stort landbrug som Søvang fik traktor midt i 1930'erne, men havde stadig 13 spand heste.

I 1947, hvor antallet af heste i landbruget kulminerede, var der 650.000 heste, 15 år senere (1963) var det dalet til 50.000. Udviklingen kom klart til udtryk på dyrskuet i Skive. I 1950 blev der udstillet 28 jyske og 45 belgiske heste, i 1960 6 belgiske! I løbet af 10 år forsvandt de store arbejdsheste næsten fuldstændigt fra dyrskuet.

I samme periode steg antallet af traktorer dramatisk. I 1944 var der 4.396 traktorer i Danmark. I 1952, hvor Marshallhjælpen begyndte at slå igennem, var tallet steget til 32.407. Ti år senere var antallet af traktorer næsten firedoblet til 120.661.

Traktorerne var kun begyndelsen. I løbet af 1950'erne begyndte mejetærskeren af afløste selvbinderen. De første mejetærskere var for det meste beregnede til at skulle bugseres af en traktor, men ret hurtigt gik landbruget over til selvkørende mejetærskere. Igen var de store landbrug først: Søvang havde en selvkørende mejetærsker midt i 1950'erne. I 1960 var der knap 9.000 mejetærskere i Danmark, i 1965 var det steget til godt 30.000. Mejetærskeren gjorde det nemt at få kornet i lade, men den gammeldags lade duede ikke rigtig mere. I kølvandet på investeringen i mejetærskeren måtte landmanden investere i en kornsilo, evt. med tørringsanlæg, så fugtigt korn ikke brændte sammen.

Samtidig fik mange landmænd brug for en silo til ensilage. I 1957 kom den første grønthøster på markedet, og nu blev det almindeligt at ensilere græs i stedet for at slå det til hø.

Mekaniseringen medførte en omlægning af landbrugets produktionsmåde. Hvor den tidligere havde krævet mange hænder, blev landmanden nu mere og mere alene på gården. I 1940 var der 480.000 beskæftigede i dansk landbrug. Knap 25 år senere var tallet faldet til 300.000 (1963), og det fortsatte med at falde. De "overflødiggjorte" måtte forlade landbruget, men heldigvis var der arbejde at få i 1960'ernes nye industrivirksomheder.

Andelsfrysehuse og andelsvaskeri

Før køleskab og fryser for alvor rykkede ind i hjemmene fra midten 1950'erne opbevaredes maden i kølige kældre. For at gøre den holdbar, måtte den henkoges, syltes eller saltes.

I 1947 begyndte man på landet at bygge frysehuse, hvor beboerne i en landsby kunne opbevare deres fødevarer. Som det var sædvane på landet, blev frysehusene ejet af andelsforeninger. Frysehusene kunne bestilles "nøglefærdige" hos firmaer som Ths. Sabroe i Århus. Det valgte man at gøre en del steder, med det resultat, at man langs landevejene i Jylland kan finde de ens udseende, beskedne rødstenshuse. Andre frysehuse blev opført af en lokal muremester, og heller ikke her blev der gjort meget ud af det arkitektoniske.

De første frysehuse havde op til 50 bokse og var med betjening, men det almindelige blev snart mindre anlæg med op til 25 bokse, hvor hver andelshaver måtte betjene

Jebjerg Frysehus var stadig i drift i 1992 - ja, der var ligefrem rift om boksene. De blev især brugt som fjernlager til bær og grøntsager. Her holder husets bestyrer, Niels Jakobsen, foran frysehuset i Østergade. Foto: Casper Jacobsen.

sig selv. Det beskedne antal bokse i frysehuset betød, at der kunne være 2-4 frysehuse i hvert sogn. I Sundsøre kommune er der registreret 21 frysehuse, og dette tal kan tages som dækkende for egnen.

Selv Skive by fik sit eget store frysehus i Voldgade 15. I modsætning til forholdene på landet var frysehuset i Skive ejet af et interessentskab, ”I/S Skive og Omegns Frysecentral”. Frysehuset havde 350 bokse og et godsrum, og der var ansat en bestyrer, kørelærer Ebbe Christensen, til at betjene kunderne. Ca. 2/3 af dem var landhusmødre. Det kostede ca. 50.000 kr. at bygge frysecentralen, der åbnede den 11. oktober 1949.

I midten af 1960’erne var antallet af køleskabe og fryserne blevet så stort, at frysehusenes bokse begyndte at stå tomme. De første frysehuse blev nedlagt på dette tidspunkt, men det var først fra midten af 1970’erne, at frysehusene for alvor forsvandt. I dag er der kun få tilbage, men mange af bygningerne står der stadig og fortæller om tid, hvor det var nødvendigt at stå sammen, hvis man ville have del i goderne.

Den 30. maj 1947 tog Husholdningsforeningen for Salling initiativ til oprettelse af et andelsvaskeri i Skive. Der var interesse for sagen, og året efter holdt man stiftende generalforsamling. Det gik ikke helt let med at få skaffet andelshavere, så først i 1954 kunne vaskeriet starte. Det fik lokaler i det tidligere Koopmanns slagteri i Brårupgade, som var blevet købt af Skive Andelsslakteri og nedlagt. Ved starten var der ansat 22 kvinder, der skulle vaske 1.200 kg. pr. dag for at det kunne løbe rundt.

Heldigvis strømmede det til med kunder. Kvinderne begyndte at komme ud på arbejdsmarkedet, og det var jo dem, der hidtil havde gået hjemme og klaret vasken i vaskehusets gruekedel på den ugentlige vaskedag. Det var der ikke tid til længere, og så måtte tøjet på vaskeri!

1960'erne blev vaskeriernes storhedstid, men så fik husmødrene hver sin vaskemaskine! I løbet af få år forsvandt mange af de private kunder, og vaskerierne blev nødt til at se sig om efter nye opgaver. Andelsvaskeriet gik over til leje tøj m.m. ud, mens Skive Dampvaskeri var så heldig at få en kontrakt med Skive kaserne.

Typehusene

I begyndelsen af 1950'erne ophævedes den stramme styring af boligbyggeriet. Der blev givet billige statslån til opførelse af enfamiliehuse. Ordningen udløste et byggeboom, som skabte en ny type byggevirksomheder: Typehusfirmaerne. På Skiveegnen dominerede to store virksomheder: JHM Huse i Nr. Søby og Roslev Huse i Roslev/Skive.

I 1933 startede tømrer Jens M. Hansen sin egen tømrerforretning i Nr. Søby. Ved siden af det almindelige tømrerarbejde begyndte Jens M. Hansen at fremstille kyllingehuse, møbler og sommerhuse.

Omkring 1950 begyndte han at bygge typehuse. En af de første store opgaver blev Skive kommunes huse på Finlandsvej, opført i 1955. I de følgende år udviklede tømrervirksomheden sig til en fabrik, hvor bygningsdelene i JHM-husene blev præfabrikeret, hvorefter de blev samlet på stedet. I midten af 1960'erne opførte JMH huse ca. 80 type-

Jens M. Hansen i støbehallen på JMH Huse i Nr. Søby ca. 1970. Foto: Poul Jensen.

huse om året, og ved siden af opførte JHM adskillige fabriksbygninger, bl.a. Ford og Renault ved Sdr. Boulevard i Skive, samt Vestjydsk Glasimport på Hjortevej i Skive.

JMH huse var i 1960'erne den største virksomhed i Nr. Søby, og mange af fabriksarbejderne fik bygget et JMH hus til sig selv og familien.

Jens M. Hansen kom til at præge udviklingen i Nr. Søby. Han gjorde en stor indsats for det nye forsamlingshus, for opførelsen af Nr. Søby skole og for anlæggelsen af Nr. Søby Friluftsbad.

I 1939 flyttede murer Bernhard Nielsen til Roslev som bestyrer for Roslev Missionshus. Han startede egen forretning og grundlagde Salling Betonvarefabrik, som han drev i 14 år. I 1959 indgik han i kompagniskab med tømrer- og snedkermester Visti Vistisen, Roslev. De to grundlagde typehusfirmaet Roslev Huse, der meget hurtigt voksede sig så stort, at der ikke var plads til flere udvidelser i Roslev. I 1964 byggede Roslev Huse en fabrik på 5.000 kvm., som allerede i 1967 blev udvidet til 12.000 kvm. På dette tidspunkt havde fabrikken en produktionskapacitet på 5-600 huse om året og 300 ansatte. I 1971 løb Roslev Huse ind i en likviditetskrise, som tvang de to stiftere til at sælge fabrikken.

Skive bliver tre gange så stor 1950

Et vigtigt led i Skives store planer for efterkrigstiden var at skaffe plads til boliger og virksomheder. Forhandlinger herom mellem Skive kommune og Skive Landsogn-Resen kommune begyndte i 1944. Skive ønskede, at hele det søndre landsogn (Årbjerg, Glattrup, Gammelgård, Egeris, Bilstrup og Svansø) samt dele af Lund og Vinde, området ved Sdr. Dås, området ved Resenvej, hvor bryggeriet Thordal havde købt byggegrund samt Krabbesholm Sanatorium skulle overflyttes til Skive. Sognerådet i Skive Landsogn-Resen ville godt afgive de fattige områder syd for åen, men sagde nej til at afgive bl.a. Krabbesholm Sanatorium. Man var bange for, at kommunen så ville blive så lille, at den ikke kunne klare sig.

Efter årelange forhandlinger fik sognerådet sin vilje, og indlemmelsen, som den blev kaldt i Skive, blev fastsat til den 1. april 1950.

Samtidig blev der overført mindre arealer fra Højslev-Dommerby-Lundø kommune (Jegstruplejren og en del af travbanen) og gennemført en regulering af kommunegrænsen til Estvad-Rønbjerg. Det var en følge af et stort landvindingsprojekt i Skive Ådal, hvor åen blev ført i en kanal langs Bilstrup-Egerissiden af ådalen.

Ved indlemmelsen tredobledes Skives areal omtrent. Før 1950 fyldte kommunen 790 hektar, efter næsten 1.800. Befolkningstallet steg kun med 1.200, for en stor del af de indlemmede område bestod af plantager, som Skive kommune ejede og havde fået beplantet som nødhjælpsarbejder.

De største umiddelbare konsekvenser af indlemmelsen mærkede skolebørnene. Skolen i Lund og hovedskolen i Egeris blev nedlagt, mens forskolen i Egeris fik lov til at fortsætte som småbørnsskole.

Brårup og en del af det "indlemmede" Skive søndre Landsogn: Gammelgård, Egeris, Bilstrup og Svansø ca. 1955. Midt i billedet ses Gammelgårds Teglværk og til højre den gamle Struerbane og begyndelsen til Sdr. Boulevard. Foto: Sylvest Jensen.

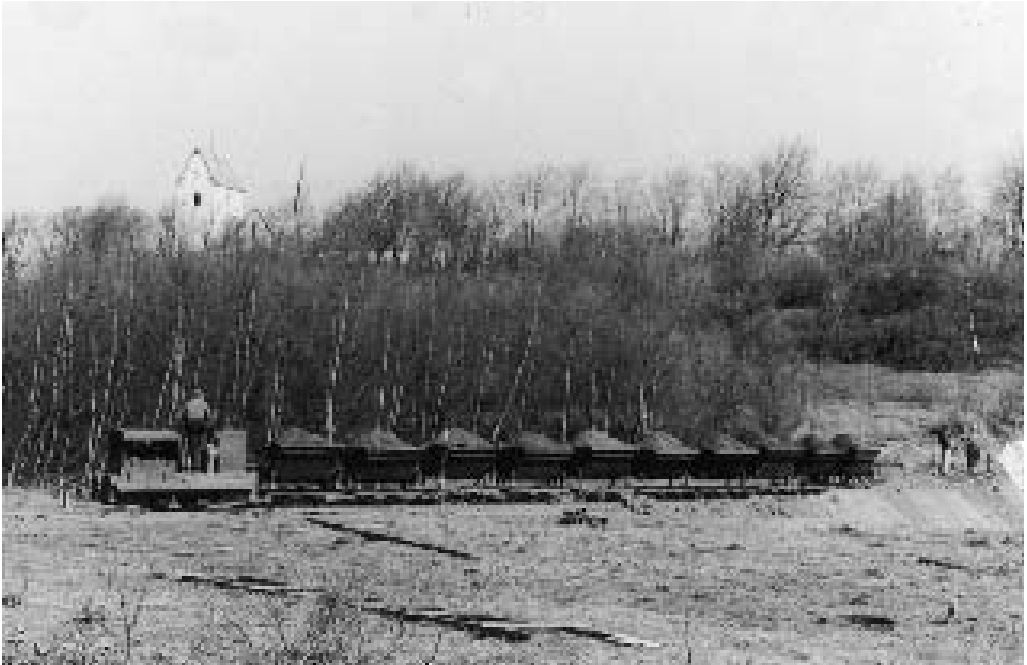
Banegårdsarbejdet går i gang

De store banegårdsplaner blev lagt i de første år af Anden Verdenskrig, men der kom til at gå adskillige år, inden flytningen gik i gang. På grund af skiftende regerings økonomiske indgreb blev arbejdet udført over 11 år. Næsten alle de første arbejder (indtil 1957) var jordarbejder, som blev udført med skovl. Dette arbejde kunne opdeles i små etaper, efter hvor mange penge, man kunne få bevilget, og det gav arbejde til mange arbejdsløse, fordi meget af det blev udført med skovl og håndkraft.

I januar 1950 gik arbejdet med at fylde fylde Harders Teglværks tidligere lergrav op med jord. Dernæst blev jernbanebroen over åen bygget. Broen blev bygget 100 meter øst for det daværende åløb, og efter at den var færdig, blev åløbet flyttet hen til broen!

Næste etape blev strækningen neden for kirkegården og strækningen fra Holstebrovej til Sallingbanerne i Resen. Dette arbejde blev påbegyndt i 1952 og var færdigt i 1954, som man kan læse på broerne ved Vindevej og Dølbyvej. Derefter tog man fat på at bygge broerne på Sdr. Boulevard.

De mange tons fyld, der skulle bruges til de nye baner, blev gravet i Årbjerg. Her begyndte arbejdsløse arbejdsmænd med hver sin skovl at grave i 1952. Indtil 1957 blev al fyldet gravet med skovl, men så var arbejdsløsheden på egnen faldet så meget, at gravkøerne blev sat ind.

Begyndelsen til banegårdsflytningen i Skive: opfyldning af den tidligere lergrav ved Harders Teglværk i 1950. I baggrunden ses kirkerne i Skive.

Centralskolerne

Skoleloven af 1937 stillede krav om indførelse af flere fag i landsbyskolerne. Skolebygningerne kunne mange steder ikke leve op til kravene, og i mange kommuner gik man i gang med at diskutere det sprængfarlige emne: Skal vi udvide de eksisterende skoler, skal vi bygge nye, og skal vi ligefrem slå nogle af de små skoler sammen til en stor skole: centralskolen?

Det var et emne, der kunne udløse megen debat, for både forældre og lærere var interesserede i at bevare deres skole. Og hvis det kunne lade sig gøre, hvor skulle skolen så ligge? Og hvem skulle være skoleleder?

Udbruddet af Anden Verdenskrig standsede debatten, men efter krigen dukkede den op igen med fornyet styrke. I første halvdel af 1950'erne traf man beslutningerne om skolevæsenet i de fleste kommuner, men selve skolerne stod først færdige o. 1960.

Nogle steder byggede man en ny skole med realafdeling, f.eks. i Balling, Jebjerg og Højslev St. Andre steder blev skolen placeret mellem de toneangivende byer i kommunen, f.eks. i Brøndum-Hvidbjerg og Ørslevkloster, og i Estvad-Rønbjerg byggede man skolen ved Rønbjerg Stationsby, men så den lå i Estvad sogn.

I andre kommuner nåede man at vedtage flere skoleplaner, inden der blev enighed om skoleforholdene. I Hem-Hindborg-Dølby kommune havde man i 1930'erne en stærk

Med lærerinde fru Juul Jensen i spidsen marcherer eleverne i oktober 1959 fra den gamle Hem skole til den nye Hem-Hindborg-Dølby Centralskole.

lærer i hver af sognenes skoler, så den første plan gik ud på at bevare alle tre skoler. Så døde læreren i Dølby, og nu kom der en plan om en skole i Hem og en fælles skole for Hindborg og Dølby sogne, placeret mellem de to byer. Her stod man indtil midten af 1950'erne, hvor læreren i Hindborg var så gammel, at han nærmede sig pensionsalderen. Løsningen lå nu lige for: Man vedtog at bygge en ny centralskole i Hem. Der var allerede købt jord til skolen over for den daværende skole på Brøndumvej, men som et led i sognerådets kompromis om skolebyggeriet blev det bestemt, at skolen skulle ligge ved vejen til Dølby, så den lå tættere på Dølby og Hindborg!

Skolen i Hem blev taget i brug i 1959, og omtrent samtidig indgik Hem-Hindborg-Dølby kommune i et skoleforbund med nabokommunerne om Realskolen i Resen.

Skive Seminarium

Efter en skolemøde i Skive i februar 1952 foreslog redaktør Jens Eriksen, Skive Socialdemokrat, stadsskoleinspektør Holger Paaskesen at oprette et seminarium i Skive.

I de første år måtte Skive Seminarium bl.a. bruge en barak bag Nordre Skole til undervisningen. Her synger en seminarist-klasse en "sang for botanikken" sammen med læreren, Ole E. Heie. Foto ca. 1955.

Skoleloven af 1937 indførte en række nye fag i folkeskolen og stillede krav om, at lærerne skulle kunne undervise i alle fag, der var obligatoriske i folkeskolen. Paaskesen, der var blevet stadsskoleinspektør i Skive i 1948, havde været en fremtrædende repræsentant for Danmarks Lærerforening i seminariekommissionen, der i 1951 havde afgivet en betænkning, som skulle danne udgangspunkt for en ny lov om læreruddannelse. Dertil kom, at Skive lå midt i et område, hvor der var udsigt til stor lærermangel.

Paaskesen lovede at tænke over forslaget, og 14 dage efter gik han til borgmester Woldhardt Madsen og drøftede planen med ham. I de følgende uger blev der arbejdet hurtigt. Teknisk skole benyttede ikke bygningen på Nordbanevej ret meget om dagen, så her kunne seminariet få lokaler. Folkeskolernes faglokaler kunne bruges om eftermiddagen, og Skive kommune havde en træbarak, der kunne indrettes til fysik, biologi og geografiundervisning.

Skives tre pengeinstitutter (Salling Bank, Diskontobanken og Sparekassen) gav en gave på 50.000 kr., og Skive Byråd et tilskud på 100.000 kr. Byrådet vedtog tilskuddet på et byrådsmøde den 31. marts. Samme dag blev ansøgningen om godkendelse indsendt til undervisningsministeriet. Den 9. april forelå ministeriets godkendelse. Det tog to måneder at oprette Skive Seminarium!

Når det kunne lade sig gøre, skyldtes det især to personer. Holger Paaskesen var som nævnt et fremtrædende medlem af seminariekommissionen og derfor godt kendt i undervisningsministeriet, og Woldhardt Madsen havde som formand for Købstadsfore-

ningen (siden 1950) masser af politiske kontakter på Christiansborg. Når der så oven i købet var gode saglige grunde - læremanglen - der talte for et seminarium i Skive, kom tingene til at gå hurtigt.

Den 18. august 1952 - et halvt år efter ideens opståen - blev seminariet indviet.

Skive Travbane 1948

I 1947 foreslog slagtermester Marius Jensen, Skive, at der skulle anlægges en travbane i Skive. Der var stor interesse for planen, og det lykkedes at få oprettet aktieselskabet "Nordvestjydsk Væddeløbsbane", som skulle stå for anlæggelsen af travbanen.

Staten ville ikke give totalisator tilladelse til et privat aktieselskab, så man måtte stifte en forening til at stå for spillene. Derfor indkaldte et udvalg, bestående af Marius

Den 27. maj 1965 nåede Skive Travbane sin hidtil største omsætning: 115.342 kr. Anledningen var ikke mindst løbet om det danske provinsmesterskab, der blev vundet af V. Lønborg Nielsen fra Århus med hesten "Futter".

Jensen, proprietær K.E. Christiansen, Ågårdsholm, forpagter Herluf Schütte, proprietær L. Ladefoged, Marienlyst og overdyrlæge Madsen, Holstebro, til stiftende møde i ”Nordvestjydske Væddeløbsforening” den 28. marts 1947.

Travbanen blev anlagt i foråret 1948 på et areal øst for Vejlevejen. Området er i dag en del af Skive Kasernes arealer. Travbanens bygninger kom man nemt og billigt til, for selskabet købte en del af træbarakkerne fra naboen, Jegstruplejren, og flyttede dem til travbanen.

De første travløb blev kørt den 25. juli 1948. Det første år blev en økonomisk succes for travbanen, men året efter løb man ind i det første underskud. I perioden fra midten af 1950’erne til først i 1960’erne plagedes den af gentagne underskud, og der var seriøse forsøg på at få flyttet banen til Herning ved Herning-hallerne.

På dette tidspunkt stod det klart, at travbanen måtte vige for Skive Kaserne. Travbanen fik udbetalt en million i erstatning, og der var flere aktionærer, der ønskede at lukke banen og dele erstatningen. Resultatet af diskussionerne blev, at selskabet investerede i en ny travbane vest for Sdr. Boulevard. Den nye travbane blev åbnet den 6. maj 1966.

Danmark Vest 1951

Siden Statsradiofoniens grundlæggelse i 1925 havde der kun været et dansk radioprogram. I 1948 fik Danmark tildelt flere radiofrekvenser, så det blev teknisk muligt at sende endnu et program. For at finde den bedste plads til en ny sender i Jylland, blev der foretaget 286 målinger spredt over det nordlige Jylland. Målingerne viste, at den bedste placering for senderen var det fugtige område på engen ved Havnevej i Skive.

Her blev der i 1950-51 bygget en radiostation med værksteder, kontorer og prøverum, og talestudiet på Skive Posthus skulle flyttes til Havnevej. Ved siden af radiostationen blev der rejst en 105 meter høj sendemast.

Radiostationen sendte på 210 meter på mellembølgebåndet. Den var så kraftig, at den gik ind på telefonnettet og folk, der boede i nærheden, kunne høre radio i deres radiatorer.

Den 1. oktober 1951 begyndte Statsradiofonien at udsende det nye program 2 over senderen i Skive. Der blev sendt hver aften fra kl. 19.15 til 22 og søndag fra kl. 9 til 12.

Den første udsendelse, man kunne høre, var undervisning i fransk. Program 1 sendte ”dans i studiet”.

Nu var danskerne kommet i en ny situation. De skulle vælge, hvad de ville høre: ”I aften skal det nok gå, for da vil hele familien høre Skive-senderen, men i morgen .... Den ene part vil høre foredrag over Skive, den anden vil absolut lytte til koncert over Kalundborg [program 1 senderen], mens familiens yngst vil høre amerikansk jazz. Man forudser hidsige debatter inden for hjemmets fire vægge, og resultatet kan enhver familiefader med rædsel vente i form af udgifter til nye radioapparater - et til hver ...”, mente redaktionssekretær Hardy Fisker i Skive Venstreblad.

Skive Radio med byens vartegn i 1972. Foto: Poul Jensen.

I 1960'erne begyndte Danmarks Radio, som det nu hed, at sende på FM-båndet, og radiostationen blev efterhånden helt forældet. Den blev nedlagt i 1979, hvorefter postvæsenet overtog bygningerne. I 1984 blev Skive kommune ejer af byens flotte vartegn, radiomasten.

Fjernsynspremiere i Skive 1952

Den 10. marts 1952 kl. 13.00 blev de første fjernsynsbilleder vist i Jylland. Det skete på Hotel Royal i Østergade i Skive. ”Der var som at sidde i biografen og se film”, mente en journalist. ”Kikkelytterne” sad i hotellets store sal og så på billeder, der blev sendt til fjernsynsapparaterne gennem ledninger fra salen nedenunder, hvor der var indrettet et lille TV-studie. Der blev sendt uafbrudt i 20 minutter!

Programmet blev indledt af parodisten Peter Kitter, der underholdt med reklamer. Derefter blev fjernsynsudsendelsen officielt åbnet af statsminister Erik Eriksen, der bl.a. påpegede, at det ”i en økonomisk vanskelig tid” ikke var muligt at dække hele landet med kostbare fjernsynssendere. Han takkede elværksbestyrer Høgh-Pedersen, Skive Elværk, der havde fået ideen med at demonstrere fjernsyn i Jylland.

Efter statsministerens åbning kunne ”kikkelytterne” bl.a. se kurvemager Olesen, Vestergade, vise kurvefletning, og fru læderhandler Sørensen viste knipling. Den allestedsnærværende Gunnar Nu-Hansen medvirkede selvfølgelig også - på bånd - og fra studiet spillede Peter Kitter og to andre skuespillere en scene fra Hostrups ”Genboerne.”

Borgmester Woldhardt Madsen taler med skuespilleren Oswald Helmuth under fjernsynspremieren i Skive i 1952.

Et uforberedt ekstranummer fik man også. Det var skuespilleren Osvold Helmuth, der var taget fra Horsens til Skive for at optræde med en lille monolog.

Det var De samvirkende jydsk Turistforeninger, der stod for fjernsynspremieren i Skive i samarbejde med Statsradiofonis Fjernsynsafdeling og det engelske Marconiselskab, der stod for den tekniske side. Efter starten i Skive skulle man videre rundt i Jylland og demonstrere fjernsyn. Næste stop var Viborg.

Interessen i Skive var enorm. I de to dage, der blev vist fjernsyn i Skive, blev det set af 3.000 mennesker, der gerne betalte for at opleve det nye vidunder. Det var også med at benytte chancen, for der kom til at gå 6 år, inden fjernsynet for alvor kom til Midt- og Vestjylland. I 1956 begyndte Søsterhøjsenderen ved Århus at sende, og på dette tidspunkt købte de første på egnen et fjernsyn. I maj 1958 begyndte senderen i Holstebro at sende, og nu gik det hurtigt. I 1960, hvor alle skulle se de olympiske lege fra Rom, blev der købt i tusindvis af fjernsyn på Skiveegnen.

Salling Bank 1946-1955

Fra pengerigelighed til kreditstramning

I de første fire år efter krigens slutning var den danske økonomi stadig præget af varemangel. Hverken indenlands eller udenlands kunne industrien få de nødvendige varer, og kunne man få varerne, var næste problem, at der i de første par år efter krigen var mangel på arbejdskraft. Varemanglen betød også, at bankerne havde svært ved at låne penge ud. Først i 1949 kunne Salling Banks formand, gårdejer Gert Johnsen, fortælle, at der var ”meget stort begær efter lån”. Nu var der igen brug for ordet ”pengeknaphed”! Problemerne med de store indlån betød også, at Salling Bank i 1948 måtte forøge aktiekapitalen med ½ million til 1½ mill. kr.

Aktiviteten i banken var stærkt stigende i perioden efter krigen. I 1949 rundede bankens omsætning for første gang en milliard kr. Det fejrede man på generalforsamlingen i 1950 med at sætte udbyttet op til 7%, og banken gav en kop kaffe og en cigar - i de foregående år var der ingen cigarer!

I første halvdel af 1950'erne forsøgte de skiftende regeringer at undgå, at den danske handelsbalance blev altfor skæv. For at holde importen nede gennemførte regeringerne den ene økonomiske stramning efter den anden. I 1951 kom banken i den uventede situation, at der ikke var penge nok til at imødekomme alle lånebegæringer! Banken

Gårdejer Gert Johnsen, formand for Salling Banks bestyrelse fra 1927 til 1954.

Gårdejer Jens Kjærsgaard Knudsen, formand for Salling Banks bestyrelse fra 1954 til 1956.

Salling Banks ekspeditionslokale midt i 1950'erne.

måtte fordele udlånene og valgte at prioritere de produktive erhverv: Landbrug, industri og håndværk. På trods af denne "rationering" kneb det at følge med: I 1953 måtte Salling Bank trække på kreditten hos hovedbanken, Landmandsbanken, for at skaffe penge til lånerne.

Det store træk på udlånskontiene betød, at banken igen begyndte at tjene gode penge. I 1951 udbetalte banken 8% i udbytte, i 1952 8% plus 2% i jubilæumsudbytte. I 1953 var man nede på de 8% igen, men så fik aktionærene nok. "Helt mod traditionen", fortæller Skive Venstreblad, "tog flere af aktionærene del i en debat, spændende over udbytte, vedtægtsændring og erhvervsfondens virksomhed." Der var utilfredshed med udbyttets størrelse, men formanden, Gert Johnsen, svarede igen: "Med vore reserver kan vi sagtens udbetale 10%, men vi ved alle, at det ikke er i stifternes ånd, at der udbetales det store udbytte. Det har aldrig været og er ikke bankens opgave." Bestyrelsen lyttede alligevel til aktionærerne, for året efter foreslog den udbyttet sat op til 10%. Til gengæld gik generalforsamlingen tilbage til tidligere tiders tavshed!

Første halvdel af 1950'erne blev en vækstperiode for Salling Bank. Omsætningen steg med flere hundrede millioner hvert år. I 1955 var den nået op på 1,8 milliard kr.

75 og 25 års jubilæet i 1951

I jubilæumsåret stod Salling Bank som egnens største pengeinstitut med en omsætning på 1,5 milliard. Den stod så stærkt, at den kunne træde til, da Skive Diskontobank kom i vanskeligheder. Salling Bank havde med 1.200-1.300 aktionærer en solid lokal forankring. Den havde en omkostningsbevidst bestyrelse og direktion, der kunne drive banken billigt:

Lønninger:	2,7 mill. kr.
Skatter og afgifter	0,6 mill. kr.
Kontorhold m.m.	0,9 mill. kr.
Andre udgifter	0,5 mill. kr.
	4,7 mill. kr.

Bankdirektør Th. Nielsen, der blev ansat i banken i 1927, fortæller da også, at bestyrelsen i Salling Bank var meget tilbageholdende i lønforhandlingerne. Han havde selv i mange år arbejde som filmoperatør i Kosmorama for at supplere sin løn. Overarbejdsbetaling brugte man heller ikke i mange år, men det kunne ske, at banken gav kaffe!

Selve jubilæet blev fejret med oprettelse af tre jubilæumslegater til unge landmænd (bestyret af landboforeningen og husmandskredsforeningen), handels- og kontorfolk (handelsstandsforeningen) og håndværkere (industriforeningen).